אלא לברר . פירש רבינו חס לברר לחייתה הדברים ולהעמיד על האמת ואם ימלאו ויאמרו לא רחיט שמעלם מיחייב לחבל אם לא ימלאם לא אבד בכך שאין סברא שהיה מחייבו לשלם על זה אם לא יוכל למלאן כי מה דין הוא זה שיפסיד בחנם אם לא יוכל לאמת דבריו שלא היה לריך למעון ועוד הרבי משמע אבא נמי לברר קאמינא ולא לחייב שאם היה מחייבו (ג) לברר מה שהוכה היא זו אבא נמי לברר מכל מקום היה מחייבו ואדרבה מה שמזכיר לברר איט כי אם קושיא על טעמו כמו שפירש רש"ם ואף רבי לא אמר אבא לברר אלא לברר מסתבר טעמא לחייבו משום הכי ובשטעות פרק שבועת הדיינים (דף מא:) דקאמר אמר פלוני ופלוני ואמרו לא היו דברים מעולם ואמר רבא כל מילתא דלא רמיא עליה דחייבים אמר ואלו אדעתיה פיתה דאמר הכא לריך שיבואו פלוני ופלוני ויעידו וי"ל דרבא כרשב"ג ס"ל דבפסיק רב (פפא) א"ל אפי' [לרבי] וכדפי' ר"ת דאמרת הכא אם לא בירר לא הפסיד דיש לו לברר כל מה שיוכל ומ"מ אי לא משכח להו אז אומרים להד"מ י"ל דלא מפסיד אבל פיתה שרשב"ם הביאה על זה שלריך שיבאו פלוני ופלוני ויעידו משמע שרולה להעמידה כרבי אפילו לפי שט (ד) ושמא היה רולה לומר דגרע היכא דלא הביאם מהיכא דחייבינהו ואמרו להד"מ ולא הבנתי כלל ויש מישבים דבריו אלבא דרבן שמעון בן גמליאל וסובר שהלכה כותיה ואפי' למ"ד התם הוחזק כפרן אפי שפיר כרבן שמעון בן גמליאל דיל דלא אמר ר"ש בן גמליאל אלא דא"ל להביא :

אין הלכה לא כר' יהודה סי' . פירש רש"ם דאמר עדים מקרעים לא אמר דהכי משמע יחלוף אפילו בעדים וכן הוא לפי המסקנא דשמיע ליה בבייתא ולא הדר דאיהו מכשר בעדים ואיהו מגריך ב"ד אבל רב נחמן לא היה סובר מילתיה דרב הכי דא"כ מאי הא דקאמר במשנה לא תני עדים בהדיא מ"מ איהו ס"ל דעדים קאמר ופליג עליה דתנא הוא ופליג ונראה לר"י דרב נחמן סבר לה למילתיה דרב הכי אין הלכה כרבי יהודה דאמר ויחלוף ליה מזמן שני דס"ל דרבי יהודה מזמן שני קאמר מדלא פירש במשנה וכותבין לו שטר אחר מזמן ראשון וממאי דהדר ליה ר' יוסי וכן יפה לו ולא יגרע כחו של זה משמע (ה) דר' יהודה מזמן שני קאמר דאי מזמן ראשון מה הוריעם כח איכא והשתא קאמר שפיר אי הוה שמיע ליה הא דתניא עדים מקרעין לו לא שטר אחר מזמן ראשון הוה הדר ממאי דמגריך ב"ד כדי לכתוב מזמן ראשון ולא הוה פליג אבייתא בהכי שכל עצמו לא כח אלא לאפוקי (ו) ממה שהיה סבור שר' יהודה לא היה מכשיר מזמן ראשון בלבד כלל אפי' בב"ד מדלא קאמר ליה בתניתין וכא רב לומר שאע"פ שבעדים י"ל שאין להכשיר מזמן ראשון בב"ד מיהא לאוי להכשיר ואי הוה ידע דר' יהודה הוה מכשיר אפי' בעדים מזמן ראשון לא הוה פליג עליה ותימה דלעיל (דף קסח.) בנמחק כותבין לו מזמן ראשון כן פירש רש"ם התם וכיום פלוני דקאמר התם הייט שהיה כתוב (ז) זמן ביום פלוני והכי משמע קלת מדבעי ב"ד ואמאי לא כותבין הכא מזמן ראשון כי התם לרבי יהודה אליבא דרב דהוה ס"ד דמזמן שני כותבין לר' יהודה ומליגן למימר דרב נחמן ס"ל דרב הוה מוקי לה הכיא דנמחק בכתיבת זמן ראשון אליבא דנפשיה ואליבא דר' יהודה מזמן שני דמנופה דהכיא משנה לא מוכחא לר' יהודה אי מזמן ראשון אי מזמן שני אף על גב דמדלרבי בית דין איכא למימר מזמן שני דאפי' מזמן שני לעדים לכתוב שלא מדעת טה ואפילו אותם עדים שעשאוהו אין רשאין לעשות אחר שכיון שעשו שליחותן אין חוזרין ועושין שליחותן דומיא דגט שאם טה לכתוב גט ונתנו לאשתו שנעשה שליח להולכה וכתבו ונתנו לו ונמחק או אבד שאין יכולין לעשות אחר כדמוכח בפרק התקבל (ניסין דף סג:) ואע"פ שיש לתת חילוק שבדין (ח) שבגט לא יעשו גט שני דבעינן שיאמר לסופר כתוב ולעדים לחתום ומן השני לא אמר להם כלום אבל הכא בלא טוי יסל להיות כשר שאינו אלא לראיה לגלות שנשתעבדו נכסיו על ידי השטר הראשון ואחרי שנשתעבדו לא יפקע השעבוד ומ"מ אע"פ שאין דומה לגמרי לגט טבל לומר שאין להם לכתוב עליו שעבוד שלא מדעת כיון שנאבד מן המלוה אותו שנכתבו ונתנו לו על פי טה אין רשאין לעשות אחרים שזה השטר מוזן לו אפילו לא יכפור כלום אע"פ שגם אם לא נכתב היה גובה מלקוחות שלקחו אחר שנמחק הראשון כאילו היה קיים כיון דאין לה קלא להאי מלוה כדמשמע בחזקת הבתים (לעיל דף מב.) אי לא משום דמאן דיזיף בלגמא יזיף איהו מלוה על פה גובה מן הלקוחות אף על גב דמלי לאשתעיינהו ללקוחות ולומר להן בשעת מכר פרעתי ושטרא ליכא לאפוקי עלייהו מ"מ מזיק השטר השני ללוה שאם יפרע לו ואין לו שטר אין לו לדאוג כלום ואם יש שטר זומנין דמשמטין ולא יהיב ליה ואמר יהיבנא לך למחר או ליומא אוחרא והדר גבי זומנא אחריתי ושוב יש לומר דרב נחמן ס"ל דמודה רב היכא דנמחק שעושין לו בית דין שטר אחר מזמן ראשון משום דהתם אין לאוש אם זה דומה למוקדם כיון שבית דין בעצמם כותבין אותו דבית דין אלימי לאפקועי ממונא ולא יבא לאחוס בשטר מוקדם על ידי שנכשיר זה אבל הכא כותבין ליה עדים הלכך אין להם כח לאחוס מזמן ראשון שדומה למוקדם שלא יבא לאחוס בשטרי מוקדמין ושוב יש לומר דגבי נמחק אין דומה כל כך למוקדם מאחר שזהו שטר ראשון אלא שמעמידין אותו אבל הכא שטר חדש שהיו כותבין בו זמן ראשון היה דומה למוקדם וקלא היה משמע דבנמחק נמי (ט) זמן שני והכי משמע ליסנא קלא דקאמר הוליא שטר אחוס ביום פלוני ומיהו הוה קשה איכא לרב דאמר זמן ראשון ולר' יהודה דבסמוך דאמר אפילו בעדים מזמן ראשון ואין לומר שבנמחק אין ראוי כל כך זמן ראשון (י) שאינו מדעת שניהם כי כמו שפירש ר"י ורביט שמואל גראה עיקר מדע דהא בהגוזל קמא (נ"ק דף נח:) גבי שורף שטרות אי דאיכא שהדי כו' ומשמע שאם לא יפסיד כלום ועוד תימה דלעיל בנמחק בני ב"ד לכ"ע והכא קאמר ר' יהודה עדים ובזה אומר ר"י דהכא דכתיבי מדעת שניהם לא בטו אלא עדים אבל בנמחק כותבין שלא בפני הלוה וכיון שמזיק לו גראה (כ) אין לעדים לעשותו שלא מדעתו :

אלא לברר קאמינא: מתני' אמר ר' יהודה אומר יחליף רבי יוסי, אומר רבי יהודה שובר, אמר רבי יהודה נמצא זה צריך להיות שומר שוברו מן העכברים אמר לו רבי יוסי כך יפה לו ולא ירע כחו של זה: גמ' אמר רב הונא אמר רב אין הלכה: לא כרבי יהודה ולא כרבי יוסי אלא ב"ד מקרעין השטר וכותבין לו שטר אחר מזמן ראשון, אמר ליה רב נחמן לרב הונא ואמרי לה רב ירמיה בר אבא לרב הונא אי שמיעא ליה לרב הא דתניא [ברייתא] עדים מקרעין את השטר וכותבין לו שטר אחר מזמן ראשון דוה הדר ביה, אמר ליה שמיע ליה ולא הדר ביה: אין הלכה לא כר' יהודה סי' . פירש רש"ם דאמר עדים מקרעים בשלמא בית דין כדמפרש ואזיל דלא תלימי עדים לקרוע שטר ולהחליף ולגבות מזמן ראשון: ולא כר' יוסי . דאמר לשמור שוברו מן העכבריס: וכותבין לו שטר אחר . לפי סכום המעות שחייב לו עדיין ורב סגא הוא ופליג : אי שמיע ליה לרב הא דתניא. לקמן בשמעתין במילתיה דר' יהודה בפירש חלי חובו שמקרעין עדים כו' (ב) : קוס סדר ביס רב הוה מודה שהלכה כר' יהודה הכא רב נמי ה"ק אמר לי ב"ד מה לי עדים : שמעה ולא סדר ביס . דבייתא תני עדים מקרעין ואיהו אמר ב"ד דוקא ולא עדים : אמר ליה אנא נמי לברר קאמינא. כלומר אמר לי' יהודה לא אמר לי' אלא לברר אבל לא אמר לי' לחייב אלא לברר אבל לא אמר לי' לחייב אלא לברר אבל לא אמר לי' לחייב